

Aan de voorzitter van de Staten
de heer drs. P.F.T. Croes
L.G. Smith Boulevard 72
Aruba

Betreft: Onderzoek naar de verdere verbetering van het financieel beheer land
Aruba

Ons kenmerk: 0429/13.114

Datum: 20 augustus 2013.

Hoogedelgestrenge heer Croes,

Middels deze brief wenst de Algemene Rekenkamer de Staten op de hoogte te stellen van de resultaten, de conclusies en aanbevelingen van haar onderzoek naar de verdere verbetering van het financieel beheer van land Aruba (Land). De Algemene Rekenkamer heeft op 16 juli 2013 in briefvorm de resultaten, de conclusies en aanbevelingen van haar onderzoek aan de regering gerapporteerd met het verzoek om een reactie hierop te geven. Deze reactie hebben wij op 6 augustus 2013 ontvangen. In onderhavige brief hebben wij zowel de reactie van de minister als het nawoord van de Algemene Rekenkamer opgenomen. De Algemene Rekenkamer heeft aan de regering een brief met een identieke inhoud doen toekomen. Deze brief zal tevens worden gepubliceerd.

Bevindingen, conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek

Inleiding

Op 31 augustus 2012 publiceerde de Algemene Rekenkamer het *Rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekening 2011 van de Algemene Dienst van het land Aruba over het dienstjaar 2011* (rapport over de jaarrekening 2011). In dit rapport hebben wij onder meer gerapporteerd dat er een traject in gang is gezet om de verbetering in het financieel beheer van het Land te realiseren. Het verbeteringstraject richtte zich enerzijds op het aanpakken van de achterstanden in de oplevering, beoordeling en behandeling van de jaarrekeningen en anderzijds op het verbeteren van het financieel beheer. Daarbij hebben wij aangegeven dat een krachtige voortzetting van de voorgenomen maatregelen noodzakelijk is voor de realisatie van de verdere verbetering van het financieel beheer. In dit verband hebben wij de minister van Financiën aanbevolen om op korte termijn met concrete plannen voor de

verbetering van het financieel beheer te komen, en dat deze plannen op een gestructureerde wijze worden aangepakt. Hierbij dienen de desbetreffende ministers de benodigde mensen, geld en tijd beschikbaar te stellen om de plannen daadwerkelijk uit te kunnen voeren. De Algemene Rekenkamer heeft benadrukt de ontwikkelingen kritisch en van dichtbij te blijven volgen, omdat wij vinden dat een goed functionerend financieel beheer een waarborg is voor een integer en betrouwbaar bestuur waar openheid van zaken aan het publiek wordt gegeven. Immers dient een goed functionerend financieel beheer ertoe om tijdige, volledige en betrouwbare (financiële) informatie op te leveren, waardoor de Staten - als vertegenwoordiger van de burger - hun budgetrecht kunnen uitoefenen.

In onze brief van 25 februari 2013 (kenmerk: 0199/13.009) aan de minister van Financiën, hebben wij dit vervolgonderzoek aangekondigd als onderdeel van ons onderzoek naar de jaarrekening 2012. Aangezien de jaarrekening 2012 niet tijdig¹ aan de Algemene Rekenkamer is aangeboden, is het niet mogelijk dit onderdeel in ons rapport over de jaarrekening 2012 op te nemen en is besloten om dit onderwerp apart te publiceren. Dit om te voorkomen dat de bevindingen uit het onderzoek naar de voortgang van het financieel beheer niet meer actueel zijn en hun relevantie verliezen indien deze lang ná het afronden van het onderzoek worden gepubliceerd.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode maart 2013 tot en met 20 juni 2013. Het doel van dit onderzoek was om zowel de stand van zaken weer te geven van de vorig jaar behaalde resultaten en de verdere ontwikkelingen in het financieel beheer als een beschrijving van de eventuele knelpunten en de gevolgen daarvan voor de informatiepositie van de Staten.

De belangrijkste bevindingen en conclusies worden op hoofdlijnen gepresenteerd.

[Het behalen van wettelijke termijnen begrotings- en verantwoordingscyclus](#)

Vorig jaar heeft de regering voor het eerst een jaarrekening, de jaarrekening 2011, op tijd² aangeboden aan de Staten. Dit is een belangrijke mijlpaal in de verbetering van het financieel beheer en hiermee wordt ook aan een belangrijk aspect van behoorlijk bestuur voldaan. Wij hebben het als een uitdaging gezien voor de regering om de wettelijke termijnen voor de aanbidding van zowel de begroting als de jaarrekening te blijven behalen.

Wij constateren dat de minister van Financiën niet in staat is gebleken om de begroting 2013 noch de jaarrekening over het dienstjaar 2012 tijdig aan te bieden aan respectievelijk de Staten en de Algemene Rekenkamer.

Wij hebben ook geconstateerd dat ondanks het feit dat de achterstanden in het opleveren en beoordelen van de jaarrekeningen vorig jaar zijn ingehaald, de behandeling van de jaarrekeningen van 1961 tot en met 2011 in de Staten nog niet heeft plaatsgevonden. Opmerkelijk is dat de Staten relatief veel aandacht besteden aan de behandeling van de begroting van het Land terwijl de jaarrekening van het Land, die als input moet dienen voor de behandeling van de begroting, nog nooit in de Staten is behandeld. Hiermee geven de

---

¹ Conform artikel 42 lid 1 van de comptabiliteitsverordening 1989 (CV 1989) dient de jaarrekening van afgelopen dienstjaar vóór 1 juni van elk jaar aan de Algemene Rekenkamer worden aangeboden.

² Volgens artikel 45 van de Cv 1989 dient uiterlijk op 1 september van het jaar, volgend op het jaar waarop de jaarrekening van het Land betrekking heeft, het ontwerp voor een landsverordening tot vaststelling van het saldo van de exploitatierekening te worden aangeboden aan de Staten.

Staten impliciet het signaal af dat verantwoording voor hen minder belangrijk is dan de begroting en missen de Staten de kans om de ministers ter verantwoording te roepen. Het sluitstuk van de begrotingscyclus, van 1961 tot en met 2011, is daarmee vooralsnog achterwege gebleven.

Verdere verbetering van het financieel beheer

Wij constateren dat er voortgang is in de ontwikkelingen die vorig jaar in gang zijn gezet. Op 20 juni 2013 hebben wij van de minister van Financiën een samenvattend overzicht ontvangen van de meest belangrijke lopende projecten in het kader van de verbetering van het financieel beheer van het Land. Dit overzicht is niet uitputtend bedoeld en bevat alleen de meest belangrijke projecten met bijbehorende activiteiten, actoren en streefdata. Het door de minister van Financiën opgesteld overzicht is een vertaling van zijn voornemens om naar een controleerbare jaarrekening toe te werken. Dit is in lijn met de visie van de Algemene Rekenkamer, namelijk dat een (goedkeurende) controleverklaring bij de jaarrekening van het Land van 2015 wordt afgegeven.

Het is de Algemene Rekenkamer nog niet bekend of deze activiteiten en de prioritering daarvan afgestemd zijn met de overige betrokken ministers. Zoals is aangegeven door de minister bevat het overzicht geen geïntegreerde planning van alle benodigde verbeteringen. Uit het onderzoek is gebleken dat de minister van Financiën geen duidelijke mechanisme heeft ontwikkeld om de voortgang van de verbeteringstrajecten te monitoren, te sturen en te beheersen. Echter wenst de Algemene Rekenkamer te vernemen of de minister van Financiën een mechanisme gaat ontwikkelen.

Bij de beschrijving van de voortgang hanteren wij in deze brief dezelfde volgorde als in ons rapport over de jaarrekening 2011. Om de huidige stand van zaken te kunnen vergelijken met die van vorig jaar, hebben we de stand van de ontwikkeling zoals gerapporteerd in ons rapport over de jaarrekening 2011 samengevat in bijlage 1.

Wet- en regelgeving

In zijn reactie op ons rapport over de jaarrekening 2011 heeft de minister van Financiën toegezegd prioriteit te geven aan de comptabele wet- en regelgeving. Op het gebied van wet- en regelgeving is dan ook voortgang geboekt. De ministerraad heeft op 16 oktober 2012 besloten om een werkgroep *Herziening Comptabiliteitsverordening* in te stellen met als taak de comptabele wet- en regelgeving uit te werken. De uitgangspunten die hierbij moeten worden toegepast zijn vastgelegd in het definitief adviesrapport d.d. 17 december 2012 van een externe adviseur. In de bovengenoemde werkgroep zitten vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën, het ministerie van Justitie, de externe adviseur die het eerder genoemde adviesrapport heeft opgesteld en de Algemene Rekenkamer als toehoorder.

In onderstaande tabel geven wij aan wat de te verwachten eindproducten zijn van de werkgroep met de bijbehorende mijlpalen.

Tabel 1 Verwachte eindproducten en mijlpalen

Op te leveren product	Ontwerp aan de Raad van Ministers	Inwerking-treding
Landsverordening Overheidsaanbestedingen	31 maart 2013	Medio 2013
Landsverordening Financieel beheer	oktober 2013	Medio 2014
Landsverordening Comptabiliteit	Geen datum vastgesteld	1 januari 2015

Bron: kort verslag *kick off* vergadering werkgroep *Herziening Comptabiliteitsverordening* d.d. 12 december 2012

De Algemene Rekenkamer heeft geconstateerd dat de werkgroep vertraging heeft opgelopen bij het opleveren van de eerste ontwerplandsverordening Overheidsaanbesteding. Ten tijde van de afronding van dit onderzoek op d.d. 20 juni 2013 was deze ontwerplandsverordening nog niet aangeboden aan de ministerraad. Een belangrijke oorzaak voor de vertraging is gelegen in de werkdruk en in het verschil in prioritering bij de diverse actoren binnen de ministeries. De betrokkenen combineren hun reguliere werkzaamheden met hun participatie in de werkgroep.

De werkgroep heeft geen nieuwe mijlpalen bepaald voor het wetgevingstraject. Wij constateren dat de minister van Financiën een latere datum heeft opgenomen in zijn overzicht voor de implementatie van de Ontwerplandsverordeningen Overheidsaanbestedingen en Financieel beheer dan die vermeld in tabel 1. Het is ons onbekend of de nieuwe data ambtelijk is afgestemd.

Gezien de toegezegde prioritering door de minister maken wij ons zorgen om de vertragingen in dit proces. De herziening van de comptabele wet- en regelgeving is de basis voor de verdere verbetering van het financieel beheer, waaronder de interne beheersing van financiële processen, de financiële informatievoorziening en het controle(bestel). De opgelopen vertraging bij het wetgevingstraject vertaalt zich verder in vertragingen bij de overige verbeteringstrajecten.

Interne beheersing financiële processen

Een optimaal functionerende administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) is naast de wet- en regelgeving een belangrijke pijler van het financieel beheer. De Algemene Rekenkamer heeft geconstateerd dat er voor belangrijke financiële processen, waarmee een groot financieel belang is gemoeid, verbeteringstrajecten gaande zijn. Het gaat hier om de verbetering in het subsidieproces en het verbeteringstraject bij het Departement der Belasting én het Departement der Invoerrechten en Accijnzen.

- **Subsidieproces**

Zowel de Centrale Accountantsdienst (CAD) als de Algemene Rekenkamer hebben meerdere malen gerapporteerd over het gebrek aan monitoring, begeleiding, aansturing en controle van de gesubsidieerde instellingen door de overheid. Het gevolg hiervan is dat er onvoldoende inzicht bestaat of de besteding van ontvangen subsidie rechtmatig en/of doelmatig plaatsvindt. In oktober 2012 heeft een extern bureau, in opdracht van de minister van Financiën d.d. juni 2012, geadviseerd om een projectorganisatie op te zetten die zorg moet gaan dragen voor de optimalisatie van de subsidieverstrekking en het monitoring- en

verantwoordingsproces. De Algemene Rekenkamer heeft niet kunnen vaststellen of er (namens de minister) een analyse is verricht naar de haalbaarheid van dit advies. Aangezien de implementatie van dit advies gevolgen heeft voor de ambtelijke organisatie die momenteel taken uitvoeren in het kader van de subsidieverstrekking, achten wij het van belang dat deze analyse wordt uitgevoerd. Wij hebben geconstateerd dat ruim acht maanden na het uitbrengen van het advies hier nog geen definitieve beslissing over is genomen. De minister van Financiën heeft in zijn overzicht van de meest belangrijke lopende projecten aangegeven, dat per 1 september aanstaande, mogelijk een besluit zal worden genomen.

Het besluitvormingstraject voor een herziening van het subsidieproces is complex gezien onder meer het aantal actoren bij de verschillende ministeries die hierbij betrokken zijn. De Algemene Rekenkamer heeft geconstateerd dat de vertraging in het nemen van een definitieve beslissing over het wel of niet implementeren van het advies, het gevolg is van onder meer het ontbreken van draagvlak op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. Dit gebrek wordt bijvoorbeeld geconstateerd bij de wens van de minister belast met Sociale Zaken om nadere onderzoeken te laten verrichten naar andere mogelijke opties alvorens een beslissing te nemen over het huidige advies. Hiernaast raakt het onderwerp vele belanghebbenden die getroffen kunnen worden door een andere procesgang rondom de subsidieverstrekking. Het creëren van draagvlak voor de gekozen prioriteiten en beleidsvoornemens bij de actoren die invloed hebben op de beslissing is van essentieel belang. Het gebrek aan draagvlak kan zich vertalen in het niet of niet tijdig nemen van beslissingen, wat de voortgang van dit (verbeter) traject negatief kan beïnvloeden.

Gezien het financieel belang van de kostenpost subsidies en de eerder gerapporteerde problemen, achten wij het van belang dat het verbetertraject voor het subsidieproces met de nodige voortvarendheid plaatsvindt.

- **Verbeteringstraject Belastingdienst en Douane**

In ons rapport over de jaarrekening 2011 hebben wij gerapporteerd dat de verbeteringstrajecten bij het Departement der Belastingen (Belastingdienst) en het Departement der Invoerrechten en Accijnzen (Douane) zich in de beginfase bevonden. Deze zijn inmiddels in volle gang.

Per 1 januari 2013 heeft de ontkoppeling van zowel de Belastingdienst als de Douane van de vroegere Servicio di Impuesto y Aduana (SIAD) plaatsgevonden onder gelijktijdige opheffing van de Directie der Belastingen. Het verbeteringstraject bij zowel de Belastingdienst als de Douane bestaat uit activiteiten die onderling met elkaar samenhangen.

Deze verbetertrajecten hebben nog niet geleid tot volledig geïmplementeerde processen, waardoor wij nog geen onderzoek hebben gedaan naar mogelijke effecten op het financieel beheer.

Financiële informatievoorziening

Aan de verbetering van de financiële informatievoorziening is, naast de invoering van de nieuwe geautomatiseerde financiële informatiesystemen bij de Directie Financiën, verder geen invulling gegeven in de vorm van concrete plannen. De invoering van de nieuwe geautomatiseerde financiële informatiesystemen zou het technisch mogelijk kunnen maken om in financiële informatie te kunnen voorzien. Echter, de invoering van de systemen heeft nog niet geleid tot een concrete verbetering van de managementinformatie. Het opzetten van een financieel managementinformatiesysteem is afhankelijk van de afstemming over de informatiebehoefte tussen de producenten en gebruikers van de informatie, wat ook afhankelijk is van de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en de interne (financiële) beheersing. Wij wijzen erop dat het langer uitblijven van tijdige en betrouwbare financiële informatie, de informatiepositie van zowel de Staten als de regering kan benadelen.

Controle(-bestel)

De Algemene Rekenkamer heeft geconstateerd dat de minister van Financiën stappen heeft genomen ter versterking van de CAD. Zo is een extern bureau ingehuurd om een nulmeting van de CAD als organisatie uit te voeren, om het kwaliteitsbeleid van de CAD te evalueren en aan te passen en om de CAD te ondersteunen bij de werving en selectie van personeel. De uitkomst van de nulmeting samen met de uitgangspunten van de nieuwe comptabiliteitsverordening zullen bepalend zijn voor de toekomst(rol) van de CAD in het controlebestel en zo ook voor de werkzaamheden van andere actoren in de controleketen die gebruik maken van de werkzaamheden van de CAD.

Tevens zijn er voorbereidingen gaande om de CAD te laten ondersteunen door een extern bureau. De ondersteuning in 2013 zal zich voornamelijk richten op reguliere onderzoeken en zal moeten leiden tot kennisoverdracht en uitwisseling van ervaring met het personeel van de CAD.

Wij constateren ook dat de minister van Financiën het voornemen heeft om naar een controleerbare jaarrekening toe te werken. In het kader hiervan heeft de minister de CAD verzocht om een onderzoek te verrichten naar de knelpunten die de controlebaarheid van de jaarrekening in de weg staan en om met concrete adviezen hieromtrent te komen, opdat gewerkt kan worden naar een controleerbare jaarrekening.

Hierbij merken wij op dat deze knelpunten vorig jaar door de Algemene Rekenkamer zijn geïnventariseerd en op hoofdlijnen zijn gerapporteerd in ons rapport over de jaarrekening 2011. Deze knelpunten hebben ook als uitgangspunt gediend voor het plan van aanpak van de werkgroep Comptabel bestel opgenomen in de notitie Comptabel bestel d.d. 22 november 2010. Dit plan vormde de basis voor de te realiseren verbeteringen in het financieel beheer. Het inventariserend onderzoek van de CAD zou wel een actuele stand kunnen geven van welke tekortkomingen nog relevant zijn en welke reeds opgelost zijn.

De Algemene Rekenkamer zou het toejuichen als de minister de resultaten van dit onderzoek zou kunnen gebruiken om zijn aanpak, met daarbij een ambitieuze mijlpaal, verder te concretiseren ten einde een controleerbare jaarrekening te bereiken.

Informatiepositie Staten

Zoals eerder aangemerkt tast het ontbreken of lang uitblijven van tijdige en betrouwbare (financiële) informatie de informatiepositie van de Staten en de regering aan. Dit kan gevolgen hebben voor zowel de optimale uitoefening van de controletaak door de Staten als de uitvoering van het voorgenomen beleid door de regering. De Algemene Rekenkamer heeft tevens geconstateerd dat de minister van Financiën de Staten niet periodiek informeert over de voortgang van het verbeteringstraject van het financieel beheer.

Conclusies en aanbevelingen

De Algemene Rekenkamer constateert dat er voortgang is geboekt in de ontwikkelingen die vorig jaar in gang zijn gezet. De nagestreefde resultaten zijn echter nog niet zodanig geïmplementeerd dat wij onderzoek kunnen doen naar de effecten of het functioneren hiervan. Gezien de omvang, complexiteit van het verbeteringsproces en het feit dat er pas één jaar voorbij is ná onze laatste onderzoek, vinden wij dit begrijpelijk.

Echter constateren wij ook dat door onder meer het gebrek aan afstemming van prioriteiten tussen de diverse actoren, voornamelijk op bestuurlijk niveau, de voortgang van de ontwikkelingen wordt vertraagd. Zo zien wij bijvoorbeeld dat de Staten de jaarrekeningen tot en met 2011 nog niet hebben behandeld. Bestuurlijk hebben wij vernomen dat er voornemens zijn om voorgenoemde jaarrekeningen voor het einde van dit lopende zittingsjaar te behandelen. De wettelijke termijnen worden overschreden. Hierdoor wordt het streven naar het tijdig afleggen van verantwoording door de regering en de afhandeling door de Staten niet gerealiseerd. Andere voorbeelden zijn de opgelopen vertragingen in het wetgevingstraject, vanwege niet afgestemde prioriteiten en het uitblijven van besluitvorming bij het subsidieproces door het ontbreken van afstemming en draagvlak bij de diverse actoren en belanghebbenden.

Wij zijn van mening dat bij de lopende projecten in het kader van de verbetering van het financieel beheer van het Land, conform het overzicht zoals opgesteld door de minister van Financiën, de nodige bestuurlijke afstemming van prioriteiten en vaststelling hiervan noodzakelijk is. Voor zover ons bekend heeft de minister van Financiën geen mechanisme in het leven geroepen om de monitoring, sturing en beheersing van de verbeteringstrajecten op een efficiënte wijze te realiseren.

Het gebrek aan een geïntegreerde planning die kan dienen om prioriteiten af te stemmen binnen het ministerie van Financiën en andere ministeries, heeft negatieve gevolgen gehad voor de voortgang van de in gang gezette verbeteringstrajecten. Door het ontbreken van een dergelijke planning en sturingsmechanisme, ontnemt de minister van Financiën zichzelf de mogelijkheid om gebruik te maken van zelf opgelegde normatiek om de bereikte resultaten te monitoren, te evalueren en eventueel tijdig bij te sturen.

Het niet tijdig beschikken over betrouwbare informatie tast de informatiepositie van de Staten en de regering aan en kan gevolgen hebben voor de uitoefening van de controletaak (het budgetrecht) van de Staten en de uitvoering van het voorgenomen beleid door de regering.

Wij bevelen de minister van Financiën aan voor de verbetering van het financieel beheer concrete en meetbare doelstellingen te formuleren met de nadruk op de mijlpalen voor een gestructureerde aanpak van de geplande projecten. Gezien het belang van een goed functionerend financieel beheer dient de minister de efficiënte voortgang van deze projecten te waarborgen. De minister van Financiën dient de voortgang te monitoren, sturen en beheersen. Wij geven de overweging mee hiervoor een trekker aan te stellen die de voortgang en realisatie van deze lopende projecten monitort en coördineert. Ook bevelen wij de minister van Financiën aan om periodiek, op vooraf afgestemde data, de voortgang in het verbeteringstraject van het financieel beheer, met behulp van het overzicht van de meest belangrijke lopende projecten financieel beheer, aan de Staten te rapporteren.

Bestuurlijke reactie minister

Naar aanleiding van uw brief 0381/13.093 d.d. 16 juli 2013 deel ik u mede dat ik het op prijs stel dat de inspanningen van de regering om het financieel beheer van Land Aruba te verbeteren in uw brief worden bevestigd. Het verder verbeteren van het financieel beheer achten wij van groot belang en uw aanbevelingen in dit kader worden zeer op prijs gesteld.

Er is enige vertraging ontstaan in het proces van oplevering en indiening van de jaarrekening 2012 van Land Aruba. De reden hiervan is met name gelegen in de schaarse bezetting bij de afdeling Financiële Rapportage en Analyse van de Directie Financiën. Er is nog enige tijd nodig om de jaarrekening te beoordelen en nader af te stemmen met de Directie Financiën. Ik ben van mening dat het gewenst is de vertraging in het proces van indiening van de jaarrekening bij de Staten zoveel mogelijk te beperken en om niet opnieuw een achterstand in de indiening van jaarrekeningen bij de Staten te laten ontstaan. Wij zullen ernaar streven om de jaarrekening 2012 in ieder geval voor het einde van dit jaar bij de Staten in te dienen. Voor de jaarrekening 2013 zullen wij er opnieuw naar streven om deze per de wettelijke datum in te dienen. Aandacht zal worden gegeven aan kwalitatieve versterking van Directie financiën om dit mogelijk te maken.

Met de herziening van de Comptabiliteitsverordening zal zoals gezegd de basis worden gelegd voor de verdere verbetering van het financieel beheer. De opstelling van een ontwerp-Landsverordening Overheidsaanbestedingen is vergevorderd, maar dit proces heeft lang geduurd vanwege de beperkt beschikbare tijd van de verschillende betrokkenen. Voordat wordt begonnen met de algehele herziening van de Comptabiliteitsverordening zal de aanpak moeten worden herzien, zodat binnen afzienbare tijd een ontwerp-Landsverordening kan worden opgeleverd. Wij zullen u hierover nader informeren.

De controleerbaarheid van de jaarrekening van het Land is een goede meetlat voor de kwaliteit van het financieel beheer. De Centrale Accountantsdienst heeft opdracht gekregen om een onderzoek te verrichten naar de knelpunten in het financieel beheer die de controleerbaarheid van de jaarrekening in de weg staan en om concrete adviezen te geven om deze knelpunten te kunnen oplossen. Het is mijn bedoeling om aan de hand hiervan een gestructureerd plan van aanpak op te stellen en uit te voeren.

Het verbeteren van het financieel beheer is een omvangrijk en complex proces dat de nodige tijd in beslag zal nemen. De afgelopen jaren hebben wij een duidelijke aanzet hiermee gemaakt, waarbij een aantal belangrijke activiteiten in gang zijn gezet en concrete resultaten zijn bereikt. Een goed voorbeeld hiervan is het wegwerken van de achterstand in de oplevering van de jaarrekeningen, waarmee voor het eerst financieel verantwoording is afgelegd aan de Staten. Het in de komende jaren verder verbeteren van het financieel beheer heeft hoge prioriteit.

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij bedanken de minister voor zijn reactie op de resultaten en conclusies van ons onderzoek naar de verdere verbetering van het financieel beheer van het Land. Wij vinden het een goede zaak dat de minister de inhoud van onze brief op prijs stelt en aanbevelingen waardeert, maar vinden het een gemiste kans dat de minister geen uitspraak doet over de manier waarop hij zal omgaan met onze aanbevelingen.

De minister erkent dat er vertraging is ontstaan in het proces van oplevering en indiening van de jaarrekening 2012. Hij geeft aan dat de ontstane vertraging dient te worden beperkt om niet opnieuw een achterstand te laten opbouwen. De minister dient, als eindverantwoordelijke voor het binnen de wettelijke termijnen opleveren en indienen van de jaarrekening, de randvoorwaarden hiertoe te creëren en te waarborgen. Daarnaast dient de minister de benodigde tijd voor het beoordelen en afstemmen met de Directie Financiën over de jaarrekening zodanig in te plannen dat rekening wordt gehouden met de (wettelijke) reactie termijnen van alle betrokken actoren. Wij vinden het jammer dat de minister niet eerder de benodigde mensen, geld en middelen beschikbaar heeft gesteld, gezien wij dit in ons rapport over de jaarrekening 2011 hebben aanbevolen. De schaarse bezetting van de afdeling Financiële Rapportage en Analyse is al jaren een bekend knelpunt geweest. In ons rapport over de jaarrekening 2011 hebben wij het blijven behalen van de wettelijke termijnen voor de begrotings- en verantwoordingscyclus als een uitdaging gezien. Reden waarom wij het opstellen van een concrete en gestructureerde planning hebben aanbevolen. Voor de Algemene Rekenkamer is het opnieuw streven van de minister naar een tijdige oplevering van de jaarrekening 2013, zonder een concreet plan van aanpak, niet genoeg.

Wij vinden het een goede zaak dat de minister de huidige aanpak van de herziening van de Comptabiliteitsverordening zal herzien alvorens met de algehele herziening van de Comptabiliteitsverordening wordt begonnen. Wij wachten, zoals toegezegd door de minister, binnenkort een herziende gestructureerde aanpak met mijlpalen van de minister af, waarbij rekening is gehouden met de door de Algemene Rekenkamer gerapporteerde knelpunten zoals het gebrek aan duidelijke afstemming van prioriteiten, het gebrek aan beschikbare capaciteit en ook het gebrek aan toezicht over de voortgang van dit proces. Gezien het belang voor de informatiepositie van de Staten, raden wij de minister aan de Staten over deze aanpak te informeren.

De minister geeft aan dat de Centrale Accountantsdienst een onderzoek zal verrichten naar de knelpunten in het financieel beheer die de controleerbaarheid van de jaarrekening in de

weg staan waarbij de CAD concrete adviezen dient te geven om deze te kunnen oplossen. Wij juichen dit initiatief van de minister toe. In zijn reactie heeft de minister toegezegd dat hij aan de hand van het resultaat van het onderzoek van de CAD, een gestructureerd plan van aanpak zal opstellen en laten uitvoeren. Wij achten het van belang dat dit onderzoek spoedig wordt afgerond en dat de Staten hierover worden geïnformeerd. De Algemene Rekenkamer wijst er nogmaals op dat deze opdracht specifiek gericht is op de knelpunten die de controleerbaarheid van de jaarrekening in de weg staan en niet de algehele verbetering van het financieel beheer van het Land afdekt. Het verbeteren van het financieel beheer van het Land is breder en raakt diverse processen over de hele linie aan.

De Algemene Rekenkamer wil nogmaals benadrukken om bij het opstellen van een gestructureerd plan van aanpak rekening te houden met een ambitieuze mijlpaal teneinde een controleerbare jaarrekening te bereiken.

De Algemene Rekenkamer vindt het jammer dat het de minister niet gelukt is om de jaarrekening 2012 tijdig op te leveren waardoor wederom weer een achterstand in de oplevering van de jaarrekening is ontstaan. Te betreuren is dat de jaarrekeningen van het Land over de jaren 1961 tot en met 2011 die vorig jaar aan de Staten zijn aangeboden, nog niet door de Staten zijn behandeld. Ondanks de inspanningen om de achterstand in de oplevering en aanbidding van de jaarrekeningen tot en met 2011 in te halen, bestaat er formeel nog een achterstand in de afhandeling van de jaarrekeningen van het Land. De minister van Financiën is ook gebaat bij een spoedige afhandeling van de jaarrekening door de Staten. Wij raden de minister dan ook aan om richting de Staten toe, op aan te dringen. De behandeling van de jaarrekening in de Staten zou als input moeten dienen voor de verdere verhoging van de kwaliteit van de jaarrekening en de begroting als financiële en verantwoordingsdocumenten. Het is aan te raden dat de Staten dit van de regering verwachten.

De Algemene Rekenkamer is tevreden dat de minister de omvang en complexiteit van het proces van het verbeteren van het financieel beheer inziet, zo ook dat dit als hoge prioriteit wordt aangemerkt voor de komende jaren. Juist de omvang en complexiteit van het proces maken het van essentieel belang dat de minister de voortgang kan monitoren, sturen en beheersen. Hierbij handhaven wij onze aanbeveling om met concrete en meetbare doelstellingen te komen, met de nadruk op het aangeven van mijlpalen en een gestructureerde aanpak van de geplande projecten. Wij geven de overweging mee om hiervoor een trekker aan te stellen.

De Algemene Rekenkamer wil benadrukken dat zij met al haar onderzoeken en daarmee samenhangende publicaties een impuls wenst te geven aan het verder verbeteren van het openbaar bestuur op Aruba. Zij is dan ook altijd gaarne bereid om hier waar mogelijk een helpende hand te bieden en zal de ontwikkelingen op dit terrein blijven volgen.

Wij verzoeken u een afschrift van deze brief aan alle Statenleden te doen toekomen.

Hoogachtend,

ALGEMENE REKENKAMER

G. Werleman
voorzitter

mr. F. Nuboer
vice-voorzitter

drs. L. Wong
lid

Bijlage: Overzicht stand van zaken betreffende de verbeteringen in het financieel beheer land
Aruba.

Bijlage: Stand van zaken verbeteringen in het financieel beheer land Aruba³

Onderwerp	Structurele tekortkomingen (van de afgelopen 25 jaar)	Stand van de ontwikkelingen conform rapport over de jaarrekening 2011
Inhalen achterstanden	Vanaf 1986 tot en met 2010 zijn de jaarrekeningen van het Land nog nooit door de regering aangeboden aan de Staten.	De achterstand in de samenstelling, beoordeling en aanbidding van de jaarrekeningen 1961-2010 aan de Staten is ingehaald. Daarnaast is voor het eerst een jaarrekening van het Land conform de wettelijke termijn aangeboden aan de Staten. Dit betreft de jaarrekening 2011.
Wet-en regelgeving	De CV 1989 en andere regelingen zoals de Centrale Begrotings- en Financiële Administratie (CBFA) en de Regeling Overige Financiële Administraties (ROFA) die betrekking hebben op het financieel beheer zijn ontoereikend, verouderd, onduidelijk of ontbreken.	Er is een concept-adviesrapport uitgebracht per 16 december 2011. Nog geen besluit genomen over dit advies; in dit advies worden de uitgangspunten voor een nieuwe comptabiliteitsverordening uiteengezet.
Interne beheersing van financiële processen	De interne beheersing is onvoldoende; De AO/IC is niet vastgelegd, is niet actueel of wordt niet nageleefd, zowel voor centraal uitgevoerde financiële processen als voor de financiële processen op dienstenniveau.	<ul style="list-style-type: none"> • Er bestaan plannen, voornamelijk gericht op de kwantitatieve bezetting en de automatisering van de Directie Financiën, SIAD en Departamento Recurso Humano. • Er zijn nog geen plannen voor het actualiseren van de AO/IC van overheidsdiensten. <p>Geconstateerde ontwikkelingen van de interne beheersing van financiële processen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vacature hoofd Financiële Rapportage en Analyse FRA bij de Directie Financiën per 1 april 2012 ingevuld; de afdeling FRA stelt de jaarrekening samen. • Ondersteuning van Stichting Overheidsaccountants Bureau (SOAB) bij de samenstelling van de jaarrekeningen van 2008-2011. De SOAB heeft aanbevelingen gegeven ter verbetering van de kwaliteit van de jaarrekening in de toekomst. De aanbevelingen zijn reeds aan de minister van Financiën aangeboden. • Aanpassingen van het subsidiënorkader; Aan een extern bureau is gevraagd om te adviseren over het subsidieproces en subsidieregeling. Door de Algemene Rekenkamer is hier nog geen onderzoek naar verricht. • Er zijn verbeterprocessen bij de SIAD in gang gezet; nog in beginfase. Door de Algemene Rekenkamer is hier nog geen onderzoek naar verricht.

³ Conform rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekening van de Algemene Dienst van het land Aruba over het dienstjaar 2011 d.d. 16 augustus 2012

Financiële informatievoorziening	<p>De financiële informatievoorziening is niet op orde. De twee oorzaken zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gebrekkige interne beheersing van de financiële processen leidt ertoe dat de financiële gegevens nog onvoldoende betrouwbaar zijn. • Er ontbreekt een managementinformatiesysteem dat er voor zorgt dat op het juiste moment over de juiste informatie kan worden beschikt. 	<p>Plannen zijn nog onvoldoende concreet; de Algemene Rekenkamer heeft hier nog geen onderzoek naar verricht.</p> <p>Geconstateerde ontwikkelingen van financiële informatievoorziening:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Directie Financiën gebruikt sinds maart 2011 een nieuw systeem voor de financiële administratie. • Er is een start gemaakt met het opschonen van de financiële administratie.
Controle	<p>Er heeft weinig financiële controle plaatsgevonden en de reikwijdte van de controle die wel plaatsvindt, is heel beperkt vanwege onder meer de tekortkomingen in het financieel beheer.</p>	<p>Plannen richten zich vooral op het werven van personeel door de controleorganen.</p>
Budgetrecht	<p>De afgelopen jaren heeft de Algemene Rekenkamer een aantal belangrijke tekortkomingen geconstateerd die met de kwaliteit van de begroting en het begrotingsproces samenhangen. Deze tekortkomingen tasten het budgetrecht van de Staten aan.</p>	<p>Achterstallige jaarrekeningen 1961-2010 en de jaarrekening 2011 zijn voor 1 september 2012 aangeboden aan de Staten. Hiermee is een fundament gelegd voor wat moet resulteren in een jaarlijkse verantwoording over het gevoerde beleid en de begrotingsuitvoering.</p>